

Apostolatul social – miza Patriarhului Justinian Marina pentru Biserica Ortodoxă Română sub regimul comunist

Maria BUȚCU

Imediat după preluarea puterii de către comuniști, s-a lansat o politică bine structurată și strategică prin politici care urmăreau, dacă nu eliminarea definitivă a ortodoxiei, cel puțin reducerea influenței acesteia și transformarea ei într-un instrument de aservire a intereselor politice ale noului regim.

Raportul dintre Biserică și Stat din momentul instaurării comunismului în România, în anul 1944, a fost caracterizat de preluarea modelului coabitării celor două instituții din URSS. Astfel, s-a ales o tactică de subversiune a instituției ecleziastice, care a fost păstrată, în contextul în care era greu de eliminat din cunoștința poporului, însă a fost anexată intereselor partidului, fiind solicitată să sprijine orice demers al acestuia.

Acceptând tradiția bizantină a integrării Bisericii în cadrul cât mai cuprinzător al statului, patriarhul Justinian acreditează ideea unei autonomii a bisericii în raport cu acesta, slujirea binelui și fericirii publice fiind văzută în termenii colaborării libere, *plinind în chip armonios nevoile și interesele Bisericii cu aspirațiile și preocupările statului*, statul fiind principala instituție care coordonează activitatea societății.

Patriarhul Justinian a fost adeptul ideii de a pune biserica în slujba societății, ca o formulă de adaptare și existență a instituției ecleziastice în condițiile unui regim ateu, un fel de *modus vivendi* cu puterea comunistă. Educat în spiritual curentelor culturale interbelice și implicat profund în promovarea rolului social al bisericii, lui Justinian, nu i-a fost dificil pentru a dezvolta o concepție proprie a *apostolatului social*.

În momentul în care și-a elaborat strategia, Patriarhul era conștient că Biserica Ortodoxă Română avea numeroase puncte slabe: lipsa unor resurse financiare proprii, absența unor structuri organizaționale și instituționale (școli, spitale, organizații de caritate etc.), care să permită o penetrare și o solidarizare a corpului social în jurul bisericii; infiltrarea acesteia de către factorul politic, cel care putea influența nu numai viața economică a bisericii; spiritul politicianist care se infiltrasse în rândurile clerului.

Din aceste considerente, era evident pentru Patriarh că trebuie să ajungă la o înțelegere cu regimul comunist, pentru a împiedica orice formă de eliminare a bisericii sau, mai grav, lichidarea acesteia, în general. Acesta acceptă să devină *colaborator* al puterii comuniste, pentru a evita un conflict deschis cu urmări fatale pentru instituția bisericii. Ceea ce nu a fost pe placul comuniștilor, era faptul că el chiar impunea ideea de colaborare, refuzând să accepte să devină un simplu executant al indicațiilor. Pentru noul patriarh, orice formă de compromis, trebuia să aibă un preț de care să beneficieze și biserica, iar acest lucru și-a găsit expresie în menținerea anumitor drepturi. Spre exemplu, bisericile, în mare parte, au rămas deschise în continuare, s-au putut edita lucrări cu caracter religios, drepturi de care s-au bucurat și celelalte culte.

În această ordine de idei, colaborarea dintre Biserica Ortodoxă și autoritățile comuniste, supunerea clerului față de legile țării erau o necesitate pentru supraviețuirea primei în contextul politic al epocii, deoarece în mod normal, statul comunist și Biserica ar fi trebuit să se excludă reciproc.

Discursurile „programatice”, ținute de Justinian de-a lungul timpului, prezintă o echilibrată între cele două aspecte: grija ca învățătura Bisericii să nu fie compromisă și preocuparea ca liderii comuniști să audă ceea ce voiau iar, fiecare gest de „compromis” ascundea în spatele său perspectiva unui discurs dublu pe care instituția bisericii l-a dezvoltat pentru a supraviețui.